

Рецензії

Рецензія на монографію Титаренко В.В. «ВІД ПРОРОЦТВ В РЕЛІГІЇ ДО ПРОГНОЗІВ У РЕЛІГІЄЗНАВСТВІ: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ»

Авторка книги за відправний засновок свого дослідження бере тезу, що прогностичні висновки найкоректніше формулювати як тенденції або варіативні моделі майбутніх станів, і наголошує складність прогнозування релігійних процесів. За характерну від-мінність сучасних прогнозів дослідниця вважає відсутність у них універсальної відповіді на запитання про головні параметри майбутньої картини світу і місця в ньому релігії. В.Титаренко зазначає, що прогноз не можна ототожнювати із прагненням передбачити всі можливі деталі майбутнього, тому закони, які лежать в основі змін релігійної ситуації, можуть мати ймовірнісний характер. Саме тому вона визначає прогнозування релігійних процесів як «сукупність послідовних дій та логічних операцій, спрямованих на отримання ймовірного, науково обґрунтованого судження про майбутній стан релігійної системи у взаємозв'язку та взаємозумовленості її елементів». Цінність релігієзнавства авторка вбачає в розробці методології прогнозування у сфері релігії, тому й робить наступний крок – до осмислення можливостей управління соціальними процесами.

Дослідниця починає свою працю із аналізу релігійних, соціально-утопічних і філософсько-історичних концепцій майбутнього і звертає особливу увагу на перспективи релігії в сучасних футуристичних прогнозах. Далі переходить до розгляду особливостей і апробації наукових підходів до прогнозування у релігієзнавстві. Розділ, присвячений релігієзнавчій експертизі, спонукатиме до діалогу не лише релігієзнавців чи філософів, а й соціологів, істориків, психологів, фахівців із масових комунікацій та менеджерів.

Два наступні розділи мають найбільшу кількість авторських пропозицій і цінних висновків. Тут дослідниця осмислює феномен *релігійної ситуації*, яку пропонує розглядати як відкриту систему, здатну до самоорганізації. Хоча ці розділи і є складними з погляду стилістики, в них удосталь векторів думки, які потребуватимуть продовження вивчення. Дослідниця осмислює структуру релігійної ситуації, виділяючи її мікро-, макро- і метарівні, простежує цікаві приклади релігійних процесів у світі й Україні в горизонті культури постмодерну та випробовує під час аналізу можливості синергетики. Змістовним доповненням є схема, що описує модель концептуальної матриці релігійної ситуації. Міркуючи про релігійну ситуацію як об'єкт управління, Титаренко виходить і на ширше коло спрямувань сучасної гуманітаристики, а також на питання державного управління.

Останній розділ присвячено харизматизму, що його означено як основний тренд постмодерного християнства. Саме тут авторка випробовує можливості своїх концептуальних підходів, але деякі з них так і не знаходять відображення в аналізі.

У виданні є оригінальні схеми і ґрунтовна бібліографія, але йому не завадили би додаткові іменні або систематичні покажчики. Окремі тематичні напрямки думки

представлено лише ескізно. Проте варто привітати те, що дослідження, присвячене прогнозуванню в релігієзнавстві, часом таки перетворюється на початок непростої в українській гуманітаристиці розмови про можливості і методи прогнозування соціокультурних процесів загалом і, зрештою, про застосування окреслених В.Титаренко теоретичних підходів.

Юлія Ємець-Доброносова
кандидатка філософських наук, доцентка
Національного транспортного університету (Київ).

Дана рецензія раніше була надрукована в часописі
«Критика. Міжнародний огляд книжок та ідей»

(<https://krytyka.com/ua/reviews/vid-prorotstv-u-relihiyi-do-prohnozuvannya-v-relihiieznavstvi-istoriya-teoriya-perspektyvy>)